

USTAWA

z dnia 12 czerwca 1975 r.

o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Rozdział 1

Przepisy ogólne.

Art. 1. Świadczenia określone ustawą przysługują pracownikom, którzy doznali uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, oraz członkom rodzin pracowników zmarłych wskutek takiego wypadku lub choroby.

Art. 2. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych obejmują:

- 1) jednorazowe odszkodowanie — dla pracownika, który doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu,
- 2) jednorazowe odszkodowanie — dla członków rodziny zmarłego pracownika lub rencisty,
- 3) świadczenia wyrównawcze — dla pracownika, którego wynagrodzenie uległo obniżeniu wskutek stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu,
- 4) rentę inwalidzką — dla pracownika, który stał się inwalidą,
- 5) rentę rodzinną — dla członków rodziny zmarłego pracownika lub rencisty,
- 6) odszkodowanie za przedmioty utracone lub uszkodzone wskutek wypadku przy pracy — dla pracownika lub dla członków jego rodziny,
- 7) nieodpłatne świadczenia lecznicze i położnicze, zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz prawo do innych świadczeń w naturze — dla pracownika lub rencisty oraz dla członków rodzin tych osób.

Art. 3. 1. Świadczenia określone ustawą przysługują z tytułu wypadków i chorób zawodowych powstałych w związku z zatrudnieniem pracownika na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Świadczenia określone ustawą przysługują również z tytułu wypadków i chorób zawodowych powstałych w związku z zatrudnieniem za granicą obywateli polskich delegowanych lub skierowanych do pracy za granicą w polskich misjach dyplomatycznych, urzędach konsularnych lub w innych polskich placówkach, instytucjach lub przedsiębiorstwach.

Art. 4. Przepisów ustawy nie stosuje się do:

- 1) obywateli państw obcych zatrudnionych w obcych misjach dyplomatycznych, urzędach konsularnych lub w międzynarodowych instytucjach i nie mających w Polsce stałego pobytu, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej,
- 2) osoby zatrudnionej w zakładzie pracy prowadzonym przez jej małżonka,
- 3) osób zatrudnionych w zakładzie pracy prowadzonym przez ich najbliższego krewnego lub powinowatego na własny lub wspólny rachunek, jeżeli podlegają — jako osoby współpracujące — ubezpieczeniu na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rzemieślników lub innych przepisów o ubezpieczeniu osób współpracujących.

Art. 5. 1. Osoby zatrudnione przez najbliższego krewnego lub powinowatego i nie podlegające ubezpieczeniu na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rzemieślników lub innych przepisów o ubezpieczeniu osób

współpracujących mają prawo do świadczeń określonych ustawą, jeżeli:

- 1) nie pozostają z nim we wspólnym gospodarstwie domowym,
- 2) zgłoszone zostały do ubezpieczenia społecznego przed wypadkiem przy pracy lub przed stwierdzeniem choroby zawodowej.

2. Za najbliższego krewnego lub powinowatego w rozumieniu ust. 1 uważa się dziecko własne, przysposobione, dziecko obce przyjęte na wychowanie, pasierba, rodziców, osobę przysposabiającą, ojczyma, macochę, wnuki, dziadków, rodzeństwo, teściów, zięcia, synową, szwagra i szwagierkę.

Art. 6. 1. Za wypadek przy pracy uważa się nagle zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło w związku z pracą:

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności albo poleceń przełożonych,
- 2) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika czynności w interesie zakładu pracy, nawet bez polecenia,
- 3) w czasie pozostawiania pracownika w dyspozycji zakładu pracy w drodze między siedzibą zakładu pracy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

2. Na równi z wypadkiem przy pracy traktuje się — w zakresie uprawnień do świadczeń — wypadek, któremu pracownik uległ:

- 1) w czasie trwania podróży służbowej w okolicznościach innych niż określone w ust. 1, chyba że wypadek spowodowany został postępowaniem pracownika, które nie pozostawało w związku z wykonaniem powierzonych mu zadań,
- 2) w związku z odbywaniem służby w zakładowych i resortowych formacjach samoobrony albo w związku z przynależnością do obowiązkowej lub ochotniczej straży pożarnej działającej w zakładzie pracy,
- 3) przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające w zakładzie pracy organizacje polityczne lub zawodowe lub uczestnicząc w organizowanych przez nie czynach społecznych.

Art. 7. Za choroby zawodowe uprawniające do świadczeń przewidzianych w ustawie uważa się choroby określone przepisami wydanymi na podstawie art. 231 pkt 2 Kodeksu pracy.

Art. 8. 1. Świadczenia określone w ustawie nie przysługują pracownikowi, gdy wyłączną przyczyną wypadku przy pracy było udowodnione przez zakład pracy naruszenie przez pracownika przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia, spowodowane przez niego umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa.

2. Świadczenia określone w ustawie nie przysługują również pracownikowi, który będąc w stanie nietrzeźwości przyczynił się w znacznym stopniu do wypadku przy pracy.

3. Jeżeli z okoliczności wypadku wynika, że pracownik znajdował się w stanie nietrzeźwości, zakład pracy lub inny właściwy organ kieruje pracownika na badanie nie-

zbędne do ustalenia zawartości alkoholu w organizmie. Pracownik jest obowiązany poddać się temu badaniu. Odmowa poddania się badaniu lub inne zachowanie się uniemożliwiające jego przeprowadzenie zostaną przy ustalaniu okoliczności i przyczyn wypadku ocenione z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy.

Rozdział 2

Jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu.

Art. 9. 1. Pracownikowi, który wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, przysługuje jednorazowe odszkodowanie pieniężne.

2. Za stały uszczerbek na zdrowiu uważa się takie naruszenie sprawności organizmu, które powoduje upośledzenie czynności organizmu nie rokujące poprawy.

3. Za długotrwały uszczerbek na zdrowiu uważa się takie naruszenie sprawności organizmu, które powoduje upośledzenie czynności organizmu na okres przekraczający sześć miesięcy, mogące jednak ulec poprawie.

4. Nie uznaje się za długotrwały uszczerbek następstw chorób zawodowych powodujących uszczerbek na zdrowiu poniżej 10 procent, jeżeli upośledzenie czynności organizmu może ulec poprawie.

Art. 10. 1. Odszkodowanie przysługuje w wysokości 500 zł za każdy procent stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, nie mniej jednak niż 2.000 zł.

2. Odszkodowanie ustalone w myśl ust. 1 zwiększa się o kwotę 10.000 zł, jeżeli pracownik wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej został zaliczony do I grupy inwalidów.

Art. 11. 1. Odszkodowanie ulega proporcjonalnemu zwiększeniu, jeżeli stały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu, będący następstwem wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, ulegnie zwiększeniu co najmniej o 10 procent w stosunku do tego, który był podstawa przyznania odszkodowania.

2. Odszkodowanie ulega ponadto zwiększeniu o kwotę 10.000 zł, jeżeli wskutek pogorszenia się stanu zdrowia w następstwie wypadku przy pracy lub choroby zawodowej pracownik lub rencista został zaliczony do I grupy inwalidów.

Rozdział 3

Jednorazowe odszkodowanie z tytułu śmierci pracownika lub rencisty.

Art. 12. 1. Członkom rodziny pracownika, który zmarł wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, przysługuje jednorazowe odszkodowanie pieniężne. Odszkodowanie to przysługuje również w razie śmierci wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej rencisty pobierającego rentę inwalidzką na podstawie niniejszej ustawy.

2. Członkami rodziny uprawnionymi do odszkodowania są:

- 1) małżonek, z zastrzeżeniem ust. 3,
- 2) dzieci własne i przysposobione, pasierbowie, wnuki, rodzeństwo, spełniające w dniu śmierci pracownika warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej,
- 3) rodzice, osoby przysposabiające, macocha oraz ojczym, jeżeli w dniu śmierci pracownika lub rencisty prowadzili z nim wspólne gospodarstwo domowe lub jeżeli pracownik przyczynił się w znacznym stopniu do ich utrzymania albo, jeżeli ustalone zostało wyrokiem lub ugodą sądową prawo do alimentów z jego strony.

3. Odszkodowanie nie przysługuje małżonkowi, jeżeli ze względu na odrębne prowadzenie gospodarstwa domowego i długotrwały brak wspólności małżeńskiej przyznaenie odszkodowania byłoby społecznie nieuzasadnione.

4. Odszkodowanie przysługuje niezależnie od zasiłku pogrzebowego, odprawy oraz innych świadczeń przysługujących na podstawie odrębnych przepisów.

Art. 13. 1. Jeżeli do jednorazowego odszkodowania uprawniony jest tylko jeden członek rodziny zmarłego pracownika lub rencisty, przysługuje ono w wysokości:

- 1) 50.000 zł — gdy uprawnionym jest małżonek lub dziecko,
- 2) 25.000 zł — gdy uprawnionym jest inny członek rodziny.

2. Jeżeli do odszkodowania uprawnieni są równocześnie:

- 1) małżonek i jedno lub więcej dzieci — odszkodowanie przysługuje w wysokości określonej w ust. 1 pkt 1, zwiększonej o 10.000 zł na każde dziecko,
- 2) dwoje lub więcej dzieci — odszkodowanie przysługuje w wysokości określonej w ust. 1 pkt 1, zwiększonej o 10.000 zł na drugie i każde następne dziecko.

3. Jeżeli obok małżonka lub dzieci do odszkodowania uprawnieni są równocześnie inni członkowie rodziny, każdemu z nich odszkodowanie przysługuje w wysokości 10.000 zł, niezależnie od odszkodowania przysługującego małżonkowi lub dzieciom w myśl ust. 1 pkt 1 lub ust. 2.

4. Jeżeli do odszkodowania uprawnieni są tylko członkowie rodziny inni niż małżonek lub dzieci, odszkodowanie przysługuje w wysokości określonej w ust. 1 pkt 2, zwiększonej o 10.000 zł na drugiego i każdego następnego uprawnionego.

5. Kwotę odszkodowania ustaloną w myśl ust. 2 lub 4 dzieli się w równych częściach między uprawnionych.

Art. 14. Odszkodowanie należne rodzinie zmniejsza się o kwotę odszkodowania z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu wypłaconego pracownikowi.

Rozdział 4

Świadczenia wyrównawcze.

Art. 15. 1. Pracownikowi, który wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu co najmniej w 20 procentach i osiąga wynagrodzenie zmniejszone co najmniej o 10 procent, przysługuje świadczenie wyrównawcze.

2. Świadczenie wyrównawcze nie przysługuje, jeżeli z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu pracownik pobiera rentę inwalidzką.

Art. 16. 1. Świadczenie wyrównawcze stanowi różnicę między wynagrodzeniem z okresu przed powstaniem stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu a wynagrodzeniem z okresu po powstaniu tego uszczerbku; nie może jednak przekraczać 30 procent wynagrodzenia z okresu przed powstaniem uszczerbku na zdrowiu.

2. Podstawę wymiaru świadczenia wyrównawczego stanowi przeciętne miesięczne wynagrodzenie z okresu sześciu miesięcy, obliczone w sposób określony przepisami o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Art. 17. 1. Świadczenie wyrównawcze wypłaca się przez okres pracy nie dłuższy niż trzy lata.

2. Do okresu trzyletniego, o którym mowa w ust. 1, wlicza się okresy pobierania:

- 1) dodatku wyrównawczego na podstawie art. 217 § 3 Kodeksu pracy,
- 2) zasiłku wyrównawczego na podstawie przepisów o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Rozdział 5

Renta inwalidzka.

Art. 18. Pracownikowi, który wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej został zaliczony do jednej z grup inwalidów, przysługuje renta inwalidzka.

Art. 19. Renta inwalidzka wynosi miesięcznie:

- 1) 100% podstawy wymiaru renty — dla pracownika zaliczonego do I lub II grupy inwalidów,
- 2) 65% podstawy wymiaru renty — dla pracownika zaliczonego do III grupy inwalidów.

Art. 20. 1. Podstawę wymiaru renty inwalidzkiej stanowi przeciętne miesięczne wynagrodzenie pracownika ustalone w sposób określony przepisami o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Od wynagrodzenia podlegającego podatkowi od wynagrodzeń i składce na cele emerytalne odlicza się kwotę tego podatku i składki.

2. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia najniższą podstawę wymiaru oraz zasady ustalania podstawy wymiaru renty inwalidzkiej, gdy wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej zmniejszyła się w znacznym stopniu możliwość uzyskania przez pracownika wyższego wynagrodzenia w przyszłości.

Art. 21. 1. Osobie uprawnionej do renty inwalidzkiej przysługują:

- 1) dodatki rodzinne oraz dodatek z tytułu zaliczenia do I grupy inwalidów,
- 2) nieodpłatne świadczenia lecznicze i położnicze, zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz prawo do przysposobienia zawodowego i do pobytu w domu rehabilitacji,

określone przepisami o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Świadczenia określone w pkt 2 przysługują również członkom rodziny osoby uprawnionej do renty inwalidzkiej.

2. Pracownik, który uległ wypadkowi przy pracy lub zapadł na chorobę zawodową, a nie jest uprawniony do renty inwalidzkiej, ma prawo do świadczeń określonych w ust. 1 pkt 2 w zakresie niezbędnym do leczenia następstw tego wypadku lub choroby.

Art. 22. Rencią pobierającemu rentę na podstawie niniejszej ustawy, a objętemu przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin, przysługują przewidziane tymi przepisami świadczenia dodatkowe.

Art. 23. 1. Osobie uprawnionej do renty inwalidzkiej na podstawie niniejszej ustawy oraz do emerytury na podstawie innych przepisów wypłaca się zależnie od jej wyboru:

- 1) przysługującą rentę inwalidzką powiększoną o połowę emerytury albo
- 2) emeryturę powiększoną o połowę renty inwalidzkiej.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do osoby, która nabyła prawo do renty w zamian za gospodarstwo rolne przekazane na własność Państwa.

3. W przypadkach nie wymienionych w ust. 1 i 2 osobie uprawnionej do renty inwalidzkiej na podstawie niniejszej ustawy oraz do innych świadczeń o charakterze rentowym wypłaca się jedno świadczenie — wyższe lub przez nią wybrane.

Art. 24. 1. W sprawach renty inwalidzkiej, nie uregulowanych niniejszą ustawą, stosuje się odpowiednio przepisy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin dotyczące:

- 1) postępowania w sprawach rent,
- 2) orzekania o inwalidztwie,
- 3) powstania i ustania prawa do rent oraz zasad ich wypłaty,
- 4) zwrotu nieprawnie pobranych rent i potrąceń,
- 5) zawieszania prawa do rent na czas pobytu za granicą,
- 6) zasiłku pogrzebowego.

2. Do pracowników, którzy ulegli wypadkowi przy pracy lub zapadli na chorobę zawodową, stosuje się odpowiednio również przepisy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin dotyczące renty chorobowej, z tym że wysokość tej renty wynosi 100% podstawy wymiaru, określonej w art. 20 ust. 1 niniejszej ustawy, jeżeli niezdolność do podjęcia jakiegokolwiek pracy została spowodowana tym wypadkiem lub chorobą.

Rozdział 6

Renta rodzinna.

Art. 25. 1. Członkom rodziny pracownika, który zmarł wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, przysługuje renta rodzinna. Renta ta przysługuje również w razie śmierci wskutek wypadku przy pracy lub choroby

zawodowej rencisty pobierającego rentę inwalidzką na podstawie niniejszej ustawy.

2. Członkami rodziny pracownika lub rencisty uprawnionymi do renty rodzinnej są małżonek, dzieci własne i przysposobione, pasierbowie, wnuki, rodzeństwo, rodzice, osoby przysposabiające, ojczym i macocha, jeżeli spełniają warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej (wdowiej) w myśl przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub innych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym, które miały zastosowanie do pracownika przed jego śmiercią.

Art. 26. 1. Renta rodzinna wynosi miesięcznie:

- 1) 60% podstawy wymiaru renty — jeżeli do renty uprawniona jest jedna osoba,
- 2) 75% podstawy wymiaru renty — jeżeli do renty uprawnione są dwie osoby,
- 3) 85% podstawy wymiaru renty — jeżeli do renty uprawnione są trzy lub więcej osób.

2. Przy ustalaniu podstawy wymiaru renty rodzinnej stosuje się odpowiednio przepisy art. 20.

3. Osobie uprawnionej do renty rodzinnej przysługują świadczenia określone w art. 21 ust. 1 oraz w art. 22.

Art. 27. Członkom rodziny rencisty pobierającego rentę inwalidzką na podstawie niniejszej ustawy, który zmarł z innych przyczyn niż wypadek przy pracy lub choroba zawodowa, przysługuje renta rodzinna w myśl przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub innych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym, które miały zastosowanie do pracownika przed jego śmiercią.

Art. 28. W sprawach renty rodzinnej, nie uregulowanych niniejszą ustawą, stosuje się odpowiednio przepisy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin:

- 1) wymienione w art. 24 ust. 1 niniejszej ustawy,
- 2) dotyczące zawieszania prawa do renty rodzinnej dla małżonka w razie ponownego zawarcia związku małżeńskiego,
- 3) dotyczące zawieszania prawa do renty rodzinnej na czas korzystania ze świadczeń z funduszków publicznych.

Rozdział 7

Odszkodowanie za przedmioty utracone lub uszkodzone wskutek wypadku przy pracy.

Art. 29. 1. Pracownikowi, który wskutek wypadku przy pracy doznał uszczerbku na zdrowiu, uzasadniającego prawo do świadczeń określonych w ustawie lub do świadczeń z tytułu czasowej niezdolności do pracy, przysługuje odszkodowanie za utratę lub uszkodzenie w związku z wypadkiem przedmiotów osobistego użytku oraz przedmiotów niezbędnych do wykonywania pracy.

2. W razie śmierci pracownika wskutek wypadku przy pracy odszkodowanie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje członkom rodziny uprawnionym do jednorazowego odszkodowania.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do pojazdów mechanicznych.

Art. 30. 1. W razie utraty lub całkowitego zniszczenia przedmiotów odszkodowanie ustala się według ceny zakupu obowiązującej w czasie ustalania odszkodowania z uwzględnieniem stopnia zużycia przedmiotów.

2. W razie uszkodzenia przedmiotów odszkodowanie stanowi równowartość przywrócenia ich do stanu sprzed wypadku. Jeżeli jednak stopień uszkodzenia jest znaczny albo koszty naprawy przekroczyłyby wartość uszkodzonego przedmiotu, wypłaca się odszkodowanie w wysokości określonej w ust. 1.

3. Wysokość odszkodowania, o którym mowa w ust. 1, ustala kierownik zakładu pracy w porozumieniu z radą zakładową.

Rozdział 8

Postępowanie w sprawie świadczeń i ich wypłata.

Art. 31. 1. Jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu albo śmierci przysługuje:

- 1) pracownikom uspołecznionych zakładów pracy i członkom ich rodzin — od zakładu pracy,
- 2) pracownikom nie uspołecznionych zakładów pracy i członkom ich rodzin — od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Za zakład pracy, od którego przysługuje odszkodowanie, uważa się:

- 1) w razie wypadku przy pracy — zakład zatrudniający pracownika w czasie wypadku przy pracy,
- 2) w razie choroby zawodowej — zakład zatrudniający pracownika w czasie, kiedy stwierdzono stały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu. Jeżeli w czasie pracy w tym zakładzie pracownik nie był narażony na powstanie lub nawrót choroby zawodowej, świadczenia te przysługują od ostatniego zakładu pracy, w którym narażenie takie występowało.

Art. 32. Renty inwalidzkie i renty rodzinne przysługują od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a osobom objętym przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin — od kolejowych jednostek organizacyjnych właściwych do spraw rent.

Art. 33. Świadczenia wyrównawcze i odszkodowanie za przedmioty utracone lub uszkodzone wskutek wypadku przy pracy przysługują od zakładu pracy, o którym mowa w art. 31 ust. 2.

Art. 34. 1. Świadczenia przyznaje się na wniosek pracownika, a w razie śmierci pracownika lub rencisty — na wniosek członków rodziny uprawnionych do tych świadczeń.

2. Wniosek może zgłosić w imieniu uprawnionego również jego pełnomocnik lub przedstawiciel związku zawodowego.

Art. 35. Ustalenie okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy oraz stwierdzenie choroby zawodowej następuje w trybie określonym przepisami wydanymi na podstawie art. 231 Kodeksu pracy.

Art. 36. Stały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu oraz jego związek z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową ustalają komisje lekarskie do spraw inwalidztwa i zatrudnienia. Komisje te ustalają również inwalidz-

two oraz jego związek z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową, a także związek śmierci pracownika lub rencisty z takim wypadkiem lub chorobą.

Art. 37. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych oraz Minister Zdrowia i Opieki Społecznej określą w porozumieniu z Ministrem Finansów w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowe zasady orzekania o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu oraz tryb postępowania przy ustalaniu tego uszczerbku,
- 2) szczegółowe zasady i tryb wypłacania świadczeń określonych w art. 9, 12, 15 i 29.

Art. 38. 1. Spory o świadczenia przysługujące od zakładu pracy rozpatrują komisje rozjemcze na zasadach i w trybie określonych odrębnymi przepisami.

2. Spory o świadczenia przysługujące od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz od właściwych do spraw zaopatrzenia emerytalnego kolejowych jednostek organizacyjnych rozstrzygają organy właściwe do rozpatrywania odwołań od decyzji w sprawach rent i zaopatrzeń.

3. Od orzeczenia organów, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługuje odwołanie do okręgowego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych.

Art. 39. Świadczenia określone w ustawie stanowią zaspokojenie wszelkich roszczeń z tytułu uszczerbku na zdrowiu albo z tytułu śmierci wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej w stosunku do zakładów pracy wymienionych w art. 31 ust. 2 oraz w stosunku do instytucji i jednostek wymienionych w art. 32.

Rozdział 9

Przebieg szczególne.

Art. 40. 1. Pracownikowi, który uległ wypadkowi w drodze do pracy lub z pracy, przysługuje:

- 1) jednorazowe odszkodowanie — w razie stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu,
- 2) renta inwalidzka — w razie zaliczenia do jednej z grup inwalidów.

2. Członkom rodziny pracownika lub rencisty pobierającego rentę z tytułu wypadku określonego w ust. 1, który zmarł wskutek takiego wypadku, przysługuje:

- 1) jednorazowe odszkodowanie,
- 2) renta rodzinna.

3. Świadczenia, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługują na warunkach i w wysokości określonych przepisami niniejszej ustawy.

4. Świadczenia z tytułu wypadku w drodze do pracy lub z pracy przysługują od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

5. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych określi w drodze rozporządzenia zasady uznawania wypadków za wypadki w drodze do pracy lub z pracy oraz tryb przyznawania i wypłaty świadczeń z tytułu tych wypadków.

Art. 41. Przepisy ustawy stosuje się odpowiednio również do:

- 1) osób wykonujących pracę nakładczą, które spełniają warunki wymagane do uznania ich za pracowników w rozumieniu przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin,

- 2) adwokatów z tytułu pracy w zespołach adwokackich,
- 3) członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych oraz innych osób zatrudnionych w tych spółdzielniach i wynagradzanych według zasad dotyczących członków spółdzielni.

Art. 42. Rada Ministrów może określić w drodze rozporządzenia zasady przyznawania wszystkich lub niektórych świadczeń przewidzianych w ustawie:

- 1) pracownikom, którzy ulegli wypadkowi w okolicznościach innych niż określone w art. 6,
- 2) pracownikom, którzy ulegli wypadkowi lub zachorowali na chorobę zawodową w innym zatrudnieniu za granicą niż określone w art. 3 ust. 2,
- 3) niektórym grupom osób nie będących pracownikami.

Art. 43. 1. Uspołecznione zakłady pracy mogą zawierać umowy ubezpieczenia w zakresie następstw nieszczęśliwych wypadków, jak też ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone wypadkiem przy pracy.

2. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia przypadki, zasady i warunki zawierania umów, o których mowa w ust. 1.

Art. 44. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia zasady i tryb pokrywania przez zakłady pracy wydatków na świadczenia określone ustawą.

Art. 45. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia podwyższać świadczenia określone w ustawie.

Art. 46. 1. W szczególnie uzasadnionych przypadkach właściwi ministrowie (kierownicy urzędów centralnych) mogą przyznawać jednorazowe odszkodowanie w kwotach wyższych niż określone w art. 10 i 13.

2. W stosunku do pracowników terenowych organów administracji państwowej oraz pracowników przedsiębiorstw, zjednoczeń, zakładów i instytucji podporządkowanych radom narodowym uprawnienie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje terenowym organom administracji państwowej stopnia wojewódzkiego.

3. W stosunku do pracowników zatrudnionych w zakładach pracy nie podlegających organom określonym w ust. 1 i 2 uprawnienie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje organowi zwierzchniemu nad danym zakładem pracy.

Art. 47. Przepisy wykonawcze przewidziane w ustawie wydawane są po porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych.

Rozdział 10

Przepisy przejściowe.

Art. 48. 1. Przepisy ustawy stosuje się do spraw o świadczenia z tytułu wypadków przy pracy oraz wypadków w drodze do pracy lub z pracy, które nastąpiły po-

cząwszy od dnia wejścia w życie ustawy. Dotyczy to także świadczeń z tytułu chorób zawodowych, jeżeli uszczerbek na zdrowiu spowodowany taką chorobą został stwierdzony począwszy od daty wejścia w życie ustawy, z zastrzeżeniem ust. 3.

2. Do spraw o świadczenia z tytułu wypadków, które nastąpiły przed dniem wejścia w życie ustawy, oraz z tytułu uszczerbku na zdrowiu spowodowanego chorobą zawodową, a stwierdzonego przed tą datą stosuje się, z uwzględnieniem art. 49, przepisy obowiązujące w dniu, w którym nastąpił wypadek lub w którym stwierdzono uszczerbek na zdrowiu spowodowany chorobą zawodową.

3. Do spraw o świadczenia z tytułu uszczerbku na zdrowiu stwierdzonego po wejściu w życie ustawy, a spowodowanego chorobą zawodową powstałą w zatrudnieniu narażającym na tę chorobę, które ustalo przed wejściem w życie ustawy, stosuje się przepisy obowiązujące w dniu ustania tego zatrudnienia.

Art. 49. 1. Renty inwalidzkie i renty rodzinne, przyznane na podstawie ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadków przy pracy (Dz. U. Nr 3, poz. 8 i z 1972 r. Nr 27, poz. 191), podlegają podwyższeniu z urzędu w myśl przepisów niniejszej ustawy.

2. Przepis art. 23 stosuje się również do osób uprawnionych do rent inwalidzkich na podstawie ustawy powołanej w ust. 1 na wniosek tych osób.

3. Prawo do rent rodzinnych przyznanych na podstawie ustawy powołanej w ust. 1, zawieszono wskutek osiągnięcia przez osoby uprawnione zarobków z tytułu zatrudnienia lub dochodów z innych źródeł, podlega przywróceniu na wniosek tych osób.

4. Odszkodowania przyznane na podstawie ustawy powołanej w ust. 1 podlegają podwyższeniu tylko w razie takiego pogorszenia się stanu zdrowia, o jakim jest mowa w art. 11. Proporcjonalne zwiększenie odszkodowania z powodu zwiększenia się stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu przysługuje w wysokości 500 zł za każdy procent uszczerbku przewyższający procent, według którego ustalone było odszkodowanie.

Rozdział 11

Przepisy końcowe.

Art. 50. Traci moc ustawa z dnia 23 stycznia 1968 r. o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadków przy pracy (Dz. U. Nr 3, poz. 8 oraz z 1972 r. Nr 27, poz. 191).

Art. 51. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1976 r.

Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*
Sekretarz Rady Państwa: *L. Stasiak*